

МОНИТОРИНГ

НА АКЦИСКИОТ ПЛАН ЗА
ЛОКАЛНАТА СТРАТЕГИЈА
НА ОПШТИНА СТРУГА

ЗА РАЗВОЈ НА ОБРАЗОВАНИЕТО

2015 - 2017

Изработката на овој извештај финансиски е поддржана од Фондацијата Отворено општество – Македонија, како дел од активностите на Концептот Општина по мерка на граѓаните.

МОНИТОРИНГ

НА АКЦИСКИОТ ПЛАН ЗА
ЛОКАЛНАТА СТРАТЕГИЈА
НА ОПШТИНА СТРУГА

ЗА РАЗВОЈ НА ОБРАЗОВАНИЕТО

2015 - 2017

Струга, декември 2016 година

Издавач: Невладина организација Етнокултура Вија Кандавија - Струга

Авторски тим: м-р Члирим Дервиши, проф. Шефајет Муртезаи-Дервиши,
проф. Фатон Садику, Сундим Муртезаи, Гента Лена

Уредник и рецензент: Д-р Борче Треновски

Уредници од Фондација Отворено општество - Македонија:

Данче Даниловска-Бајдевска

Наташа Ангелеска

Лектура: Шефајет Муртезаи-Дервиши

Превод на албански јазик: Шенаси Јаји

Дизајн и подготовка: Бригада дизајн

Изработката на овој извештај финансиски е поддржана од Фондацијата Отворено општество – Македонија, како дел од активностите на Концептот Општина по мерка на граѓаните.

СОДРЖИНА

ИЗВРШНО РЕЗИМЕ	4
1. ВОВЕД	6
2. СОЦИОЕКОНОМСКИТЕ И ДЕМОГРАФСКИТЕ КАРАКТЕРИСТИКИ НА ОПШТИНАТА	8
3. СТРАТЕГИСКИТЕ ПРИОРИТЕТИ И ПРИНЦИПИ ЗА РАЗВОЈ НА ОБРАЗОВАНИЕТО НА ОПШТИНА СТРУГА	10
4. МЕТОДОЛОГИЈА НА МОНИТОРИНГ ПРОЦЕСОТ	14
5. АНАЛИЗА НА ПОДАТОЦИТЕ И КЛУЧНИТЕ НАОДИ	15
6. ЗАКЛУЧОЦИ И ПРЕПОРАКИ	32
7. ИЗВОРИ	37

ИЗВРШНО РЕЗИМЕ

Извештајот за спроведувањето на Акцискиот план има за цел да го утврди степенот на реализација на активностите, како и предизвиците/проблемите во спроведувањето. Намерата на ова истражување е да даде предлог-насоки во однос на понатамошното управување со спроведувањето на Акцискиот план на Општина Струга за развој на образованието за периодот 2015-2017 год.

Истражувањето е извршено во период од јуни до декември 2016 година. Во време на реализацијата на ова истражување, двогодишниот Акцискиот план (2015-2017) влезе во петнаесеттиот месец од својата реализација, односно една година и три месеци откако е усвоен од страна на Советот на Општина Струга.

Генералните насоки и наоди може да ги сумираме во неколку главни области, на кои треба во иднина да се работи за развојот на образованието во Општина Струга:

- До крајот на декември 2016 год. степенот на реализација на Акцискиот план изнесува 37% проценти. Ова е резултат од квантитативна природа,

а се потврдува и со квалитативните показатели, кои укажуваат дека реализацијата на активностите е ниска. Пред сè, овој резултат е добиен од информациите што се обезбедени од основните и средните училишта, како и од одделението за образование и култура во Општина Струга.

- Загрижува фактот дека иако за многу мерки и активности не треба вложување финансиски средства за нивно имплементирање, сепак, тие не се ставени во приоритетите на општината. Исто така, не се јасно дефинирани областите и процедурите за партиципативно учество и не се организирани јавни средби и трибини за дефинирање на општинските образовни потреби и планови.
- Со новите измени во организациската структура на Општина Струга, во рамките на Секторот за јавни дејности функционира и одделението за образование и култура. Одделението не располага со соодветен кадар и не се пополнети сите позиции со вработените во Општина Струга.

- Важен фактор за развојот на образованието во Општина Струга е воспоставување дијалог со Владата за покачување на буџетските средства наменети за образованието. Во овој контекст, Одделението за образование и култура и градоначалникот на Општина Струга неколку пати имаат поднесено барања до ресорното министерство за зголемување на буџетот, поткрепени со аналитички информации. Од страна на Министерството, не само што не се земени предвид туку буџетот за средните училишта се намалува секоја година, иако потребите остануваат исти.
- **Мултисекторските средби се особено важни за постигнување комплементарност и разновидност во обезбедувањето мерки и услуги за развојот на образованието.** Преку овие средби би се

зголемило и чувството на сопственост врз процесите, документите и резултатите. Овие средби се особено важни за успешна распределба и реализација на обврските меѓу локалните структури и директорите на основните и средните училишта во Општина Струга.

Акцискиот план ќе ја добие својата вистинска тежина доколку надлежните структури ги усогласат програмите со Акцискиот план, доколку ги направат комплементарни во однос на мерките и активностите и доколку Одделението за образование и култура во Општина Струга ја прифати улогата на носител и главен одговорен за спроведување на Акцискиот план. Сепак, за да се постигне ова, потребно е подобрување на функционирањето на Одделението за образование и култура..

1. ВОВЕД

Образованието е клучен елемент за социјалниот и економскиот живот на општеството. Со процесот на децентрализација, Општина Струга ги презема од централната власт ингеренциите за управување и финансирање на образованието. Овој процес има за цел подобрувањето на квалитетот и стандардите во образованието.

Во тие рамки, од 1 јули 2005 година и основното и средното образование се ставени под надлежност на општините. Ова значи дека општините ја презедоа сопственоста над училишните згради и преостанатиот имот во врска со основното и средното образование, како и обврските за одржување на училишните згради и исплата на платите за помошниот персонал.¹

Основното образование трае девет години и, по правило, е задолжително за сите деца на возраст од шест до петнаесет години. Средното образование се одвива или во општинските или во приватните средни училишта.

Образованието во Општина Струга се изведува на три наставни јазици (македонски, албански, турски). Во образовниот процес е вклучена популација од сите националности.

Во Општина Струга образованието се одвива на следниве нивоа:

- 1 (една) предучилишна установа
- 11 (единаесет) основни училишта и 24 подрачни единици
- 2 (две) средни комунални училишта со следниве струки: градежна, геодетска, хемиско-технолошка, здравствена, економско-правна, текстилно-кожарска и гимназија. Во склоп на средношколскиот центар, постои интернат за сместување ученици со повеќе од 140 кревети и можност за пансионска исхрана.

¹ <http://www.osce.org/mk/skopje/19360?download=true>, Образованието и децентрализацијата, стр. 9.

- 2 приватни средни училишта
- 1 високообразовна институција
- Во општината работат и паралелки за лица со лесна, умерена и комбинирана попреченост и еден дневен центар за деца со посебни потреби.²

За подобро унапредување на воспитно-образованиот процес и обезбедувањето на условите, во 2015 год., по серија обуки со учество на претставници на локалната самоуправа, граѓанските организации и училиштата, беше изготвена „Стратегијата на Општина Струга за развој на образованието 2015-2020“. Стратегијата ги постави визијата, приоритетите, мерките и активностите за развој на образованието во Општина Струга.³

Во склоп на „Стратегијата на Општина Струга за развој на образованието 2015-2020“ е изготвен и Акцискиот план за локална стратегија на Општина Струга за развој на образованието за периодот 2015-2017 год, која е предмет на мониторингот на нашата организација.

Во овој извештај има детални информации за имплементирањето на секоја активност од Акцискиот план. Вкупно, за периодот 2015-2017 се предвидени 73 активности. Дел од овие активности се реализирани, дел се во фаза на реализација, дел не се почнати (поради различни фактори), а дел треба да се спроведат во 2017 год.

Фондацијата Отворено општество Македонија даваше голема поддршка како за спроведување на овој мониторинг така и во целиот процес на изготвување и спроведување на Стратегијата и Акцискиот план. Оваа поддршка, пред сè, се изразуваше преку: помош при изготвување документи и планови, пренесување знаење, **засилување на човечките потенцијали и ресурси, поддршка од страна на експерти, обезбедување средства за мерките за образованието и др. Сите овие мерки и активности не беа доволно силни за да ги променат односот на локалните структури и текот на спроведувањето на активностите.**

² Инфорации добиени од работата на терен (од сите основни и средни училишта).

³ Општина Струга, Стратегија за развој на образованието 2015-2020, Струга 2015, стр. 10.

2. СОЦИОЕКОНОМСКИТЕ И ДЕМОГРАФСКИТЕ КАРАКТЕРИСТИКИ НА ОПШТИНАТА

Демографските податоци покажуваат пораст на бројот на населението од 63 376 жители, според последниот попис во 2002 година, на 65 395, според последната годишна процена на населението на 31.12.2014 година. Според возрасната структура, доминираат лицата на возраст од 34 до 59 години (34%), потоа следуваат лицата на возраст од 20 до 34 години (28%). Во однос на националната припадност, Општина Струга е етнички мешана заедница со мнозинско албанско население 57%, македонско 32%, турско 6%, влашко 1%, а помалку од еден процент припаѓаат на Египќани, Роми, Бошњаци, Срби и друго⁴.

Во однос на домувањето, како што се зголемува бројот на жители во општината, така расте и бројот на вкупни живеалишта во Струга. Според податоците од пописот во 2002 година, бројот на станови изнесувал 18 300, а во периодот од 2005 до 2014 година се изградени дополнителни 2 365 стана. Во нив живееле 63 376 жители, поделени

во 14 483 индивидуални домаќинства, со просечен број на членови на домаќинства = 4.4. Во општината нема социјални станови за социјално загрозените групи.

Официјалните податоци за вкупниот број на активни деловни субјекти покажуваат најголема застапеност на микропретпријатија, но и тренд на намалување на бројката на мали претпријатија во последните години. Намалувањето е особено изразено кај малите претпријатија, каде што во периодот 2009-2012 има намалување за цели 50%. Во однос на секторите на дејност, доминираат трговијата на големо и мало, сместувачки објекти и сервисни услуги за храна и градежништвото.

Вкупниот број на регистрирани невработени лица во октомври 2015 година изнесувал 8 504. Од нив, како активни баратели на работа се регистрирани 38%, а другите 62% се други невработени. Најголем дел од реги-

⁴ Детални и пошироки информации за социоекономските и демографските карактеристики на Општина Струга види: Социјална карта на општина Струга, 2016, достапна на: <http://www.soros.org.mk/mk/Home/Publication?newsID=6152&catID=10&pageIndex=1>, како и <http://www.struga.gov.mk/index.php/mk/a>

стрираните невработени лица се со основно и средно образование. Во однос на националната припадност, најголем број од евидентираните активни баратели на работа се од македонската етничка заедница, иако во општината има мнозинско албанско население. Мажите кај сите етнички заедници се повеќе присутни како регистрирани активни баратели на работа.

Состојбите со вклученоста во основно образование во Општина Струга во изминатите години покажуваат дека има намалување на бројот на ученици по учебни години. Притоа, нема значителни разлики меѓу девојчињата и момчињата, додека соодносот наставници - ученици во Општина Струга изнесува 8:1, со поголема застапеност на жените наставнички.

Бројот на пензионери во Општина Струга, заклучно со октомври 2015 година, изнесува 10 792. Во општината нема сместувачки капацитети за згрижување стари лица. Бројот на семејства корисници на социјална парична помош на крајот на 2014 година изнесувал 384, дополнително - имало 78 корисници на условен паричен надомест и 172 корисници на надомест за енергетска сиромаштија.

3. СТРАТЕШКИТЕ ПРИОРИТЕТИ И ПРИНЦИПИ ЗА РАЗВОЈ НА ОБРАЗОВАНИЕТО НА ОПШТИНА СТРУГА

Општина Струга во целост ги препознава важноста и улогата на образованието во развојните процеси на општината и е свесна за комплексноста на самата надлежност, која опфаќа многу фактори, дејности за различни целни групи граѓани, како и за потребата од квалитетни човечки, материјални и финансиски ресурси за нејзиното спроведување. Тргувајќи од овие факти, Општина Струга одлучи да го вброи образованието меѓу стратешките приоритетни развојни области во периодот 2015-2020 година и да придонесе за неговиот постојан развој. Резултат на ваквата заложба е изготвената „Стратегија на Општина Струга за развој на образованието 2015-2020“⁵. Стратегијата ги поставува визијата, приоритетите и мерките и, преку дефинирање на развојните активности и иницијативи за развој на образованието во Општина Струга, обезбедува инструменти за вклучување на сите релевантни фактори во

развојот на квалитетни услуги во образованието и создавање предуслови за воспоставување ефективни партнерства на јавниот, приватниот и граѓанскиот сектор.

Доследното следење и реализацијата на мерките и иницијативите содржани во документот од страна на градоначалникот, општинската администрација и Советот на општината, како и соодветната финансиска поддршка, ќе обезбедат постигнување на визијата и доверба во посветеноста, транспарентноста и ефикасноста на Општина Струга за развој на образованието. Инклузивниот процес на стратешко планирање овозможи да се дефинираат визијата и стратешките приоритети групирани во однос на четирите перспективи: задоволни граѓани, обезбедување услуги, развој на капацитетите и управување со буџетот. Визијата на Општина Струга за развој на образованието е: ОБРАЗО-

⁵ Пошироко за структурата/активностите на стратегијата, визијата, принципите и детален преглед на стратешките приоритети види Стратегија за развој на образованието на Општина Струга 2015-2020, достапна на: <http://foom.mk/mk/Home/Publication?newsID=4973&catID=10&pageIndex=2>

ВАНИЕТО ДЕЈСТВУВА ВО УСЛОВИ ШТО СЕ ВО ЧЕКОР СО ПРОМЕНИТЕ И ПОТРЕБИТЕ НА ЛОКАЛНАТА ЗАЕДНИЦА И ПАЗАРОТ НА ТРУДОТ.

Спроведувањето на Стратегискиот план за развој на образованието во Општина Струга и реализацијата на визијата во периодот 2015-2020 ќе се базираат на почитувањето на следниве принципи и вредности:

- **Соживот** – со цел да се обезбеди сигурна и позитивна средина во која расте, се развива и соработува младата популација;
- **Одржливост и трајни вредности** – со цел да се обезбеди квалитетот во реализацијата на образовните процеси и истовремено да се создадат услови за функционирање на образованието за идните генерации;
- **Интегрираност** – со цел да се обедини пристапот на реализација на активностите дефинирани од стратегиските цели, во насока на обезбедување оптимална дистрибуција на расположливите ресурси и интегрирање на сите категории фактори, а особено учениците, и со постојано

земање предвид на потребите на сиромашните и ранливите групи;

- **Мотивираност** – со цел да се постигне максимален ефект во реализацијата на надлежноста;
- **Законитост** – со цел да се осигури имплементација на донесениот стратегиски документ во согласност со релевантното законодавство и општо јавно прифаќање од страна на локалното население;
- **Транспарентност** – со цел да се осигури отвореност при процесот на донесување одлуки, алокација на финансиските средства и работењето на институциите и субјектите што го чинат системот на образование на територијата на општината;
- **Професионалност и точност** – со цел да се спроведуваат активностите во согласност со законските норми и процедури и со користење докажани позитивни практики и аргументираност на политичките одлуки;

- **Еднаквост** – со цел да се воспостави еднаков однос кон сите граѓани, без разлика на нивната етничка, верска, полова, возрасна или друга социјална припадност;
- **Партиципативност** – со цел да се вклучат граѓаните и сите групи засегнати страни во процесите на консултации и реализација на надлежноста и во креирањето на јавните политики од локално значење;
- **Континуираност** – со цел да се задржи и да се унапреди традицијата на создавање образован кадар што има квалитетни и употребливи знаења и вештини за подобрување на квалитетот на животот и одговорно вклучување и придонес во заедницата;
- **Отвореност и ориентираност** – со цел да се излезе во пресрет на потребите на граѓаните и пазарот на трудот;
- **Унапредување на здравјето** – со цел да се создадат услови за здрава популација..

Цели на Акцискиот план за локалната стратегија на Општина Струга за развој на образованието за периодот 2015-2017 година

Главната цел на Акцискиот план е да развие клучни активности што треба да се спроведат за да се обезбеди успешна имплементација на Стратегијата. Заедно, Стратегијата и Акцискиот план се основните алатки што ја водат Општина Струга низ процесите на развој на образованието и постигнување на визијата.

Акцискиот план ги дефинира активностите за развој на образованието што треба да се преземат во периодот од почнувањето на спроведувањето на Стратегијата, т.е. од 2015 до 2017 година⁶. Спроведувањето на Стратегијата во овој период се заснова врз критериумите на приоритетна потреба и реален однос кон пристапот до финансиски средства за реализација на активностите согласно со предвидениот буџет на општината и другите извори на финансирање. Притоа, дел од дефинираните активности се започнати и завршени во предвидената временска рамка, додека дел од нив ќе започнат во овој период, но нивната целосна реализација ќе биде завршена во периодот предвиден за спроведување на Стра-

тегијата (2020). За таа цел, кон крајот на 2017 година ќе се изготви акциски план за периодот 2018-2020 година.

Спроведувањето на Акцискиот план на годишно ниво ќе се одвива преку годишните програми на Одделението за образование на Општина Струга. Во овие програми, активностите предложени во Акцискиот план се дополнително разработени во проекти што јасно ги дефинираат проектните цели и очекувани резултати, индикаторите, потребните трошоци и субјектите одговорни за нивната реализација.

Рамката на Акцискиот план е изготвена по изготвувањето на Стратегијата на Општина Струга за развој на образованието 2015-2020 година. Процесот на акциското планирање е изведено во соработка со заинтересираните страни – учесници на планирачките сесии (работилници) – и низ процес на јавни расправи и консултации со надлежните структури во Општина Струга.

⁶ Пошироко за структурата, целите, активностите на деталните чекори на усвоениот акцискиот план види: Акцискиот план за локалната стратегија на Општина Струга за развој на образованието во периодот 2015-2017 година.

4. МЕТОДОЛОГИЈА НА МОНИТОРИНГ ПРОЦЕСОТ

Методологијата користена при мониторингот на Акцискиот план за локалната стратегија на Општина Струга за развој на образованието за периодот 2015-2017 вклучува воспоставување и мерење на индексот за перформансите на имплементирањето на мерките и активностите. Невладината организација Етнокултура Вија Кандавија - Струга, од јуни до декември 2016 година континуирано го анализира спроведувањето на Акцискиот план. Целта на анализата е да оцени како се спроведува процесот на имплементирањето на мерките и активностите предвидени во Акцискиот план.

Процесот на мониторингот се одвиваше во четири фази:

1. Во првата фаза се анализираа Стратегијата и Акцискиот план.
2. Во втората фаза се изготвуваа сите потребни документи, како: структурирани прашалници, барање до сите инволвирани странки во имплементирањето на Акцискиот план (сектори и одделенија во Општина Струга, Центар на заедницата на Општина Струга, Порака и др.), структурирани интервјуа со секретарот на општината и раководителите на секторите и одделенијата во општината, структу-

рирани интервјуа со вработените во Центарот на заедницата на Општина Струга и др.

3. Во третата фаза ангажираните луѓе во проектот ги имплементирале сите активности што беа детално програмирани во втората фаза.
4. Во четвртата фаза тимот го изготвуваше извештајот врз основа на сите информации, документи и анализи на структурираните прашалници и интервјуа.

Мониторингот на Акцискиот план се прави врз основа на анализа на имплементирањето на 72 активности. Тој започнува од анализата на Стратегијата и Акцискиот план, собирање податоци за текот на имплементирањето преку длабински интервјуа и структурирани прашалници што им се доставуваат на инволвираниите странки, како и од податоци собирани од институции преку барања за пристап до информации од јавен карактер. Истовремено, за потребите на анализата се користат и податоци добиени од веб-страниците на: невладини организации, Општина Струга, Центар на заедницата и од други портали.

Овој извештај е изготвен во соработка и со финансиска поддршка на Фондацијата Отворено општество – Македонија.

5. АНАЛИЗА НА ПОДАТОЦИТЕ И КЛУЧНИТЕ НАОДИ

I. ПЕРСПЕКТИВА: задоволни граѓани

1.1. Спроведување на образованието во современи и безбедни услови

Унапредувањето на квалитетот на воспитно-образованиот процес и обезбедувањето на условите во основното и средно образование се меѓу врвните приоритети на Општина Струга, со цел да се обезбедуваат еднакви услови за образование на овие нивоа за сите граѓани во општината.

Акцискиот план за локална стратегија на Општина Струга за развој на образованијето за периодот 2015-2017 год. содржи низа мерки и активности за реализирањето на ова цел.

Во Струга постои интернат (јавен ученички дом) што има капацитет за сместување на 140 ученици.⁷ Интернатот „Браќа Миладиновци“ не е во надлежност на Општина Струга. Земајќи го предвид овој факт, иако

беше предвидено во Акцискиот план, не е направена детална анализа за интернатско сместување на учениците од страна на општинската администрација.

Како активност на мерката обезбедување услови за современа и квалитетна настава беше и изготвувањето на елаборатот за функционално подобрување на училишната мрежа. Со оваа активност требеше да се идентификуваат точките за интервенција во училишната мрежа, и беше предвидена да се реализира до октомври 2015 год. Таа не е реализирана.⁸

Во периодот меѓу септември 2015 и мај 2016, беше предвидено изготвување програма за градење општествено одговорни младинци и вклучување часови за вредностите на градот, но според нашите истражувања, таа не е реализирана од страна на училиштата и Комисијата за НВО. Од средните училишта, само СОУ „Ибрахим Темо“ - Струга ни врати одговор, каде што се потенцираше дека за вред-

⁷ <http://www.fakulteti.mk/news/16-03-31/>. Конкурс објавен од Министерството за образование и наука.

⁸ Интервју со вработените во Центарот на Заедниците - Струга, спроведено на 18.7.2016.

ностите на градот се зборува во редовните часови по историја и географија, а посебни часови не се одржуваат.⁹

Кога станува збор за изготвување механизми за вклучување на учениците во донесувањето и спроведувањето на образовните политики на општината, до крајот на 2016 год. не е преземена ниту една иницијатива, ни од Општина Струга ни од основните и средните училишта.¹⁰

Натпреварите по одредени предмети се значаен и незаобиколив сегмент од образованието на учениците. Со учеството на учениците на натпревари се развиваат натпреварувачкиот дух и талентот, но истовремено, се прошируваат и се продлабочуваат нивните интереси за знаењата по одредени предмети. Учениците од средните општински и приватни средни училишта во Општина Струга учествуваат на различни натпревари, организирани на повеќе нивоа: училишни, општински, регионални, државни и меѓународни. Некои од

овие натпревари се само од ревијален карактер. Некои од натпреварите се опциони, во зависност од тоа дали натпреварувачите ќе се квалификуваат на повисоко ниво на натпреварување. На натпреварите на кои организаторите имаат акредитации од Министерството за образование и наука, наградите на учениците ќе подлежат и на државна евалуација.

Во СОУ „Ибрахим Темо“ – Струга во 2015-2016 год. се организирани 15 квиза, натпревари и други воннаставни активности со учество на повеќе од 210 ученици.¹¹ Другите средни училишта не доставија одговор за прашалниците, па затоа немаме официјални податоци,¹² но според секундарните извори, овие средни училишта организираат натпревари, квизови и други воннаставни активности.

Меѓу средните општински и приватни училишта се организираат и натпревари во математика, физика и хемија.

⁹ Одговор на барањето за пристап до информациите од јавен карактер од СОУ „Ибрахим Темо“, 20.11.2016.

¹⁰ Одговор на барањето за пристап до информациите од јавен карактер Општина Струга; Одговор на барањето за пристап до информациите од јавен карактер од СОУ „Ибрахим Темо“, 20.11.2016.

¹¹ Одговор на барањето за пристап до информациите од јавен карактер од СОУ „Ибрахим Темо“, 20.11.2016.

¹² Иако прашалникот му беше доставен и писмено и преку мејл, тие не беа расположени да ни дават информации, со образложение дека прашалникот бара многу време да се пополни и „ние немаме капацитети“.

Најдобрите ученици учествуваат во регионалните натпревари, а потоа и во државните натпревари. Има и случаи кога ученици што беа помеѓу најдобрите во државните натпревари учествувале и во меѓународни натпревари.

Од 5 до 7 мај 2016 во Куманово се одржаа државни спортски игри за средни училишта (Гимназијада) – Куманово 2016. Во овие игри учествуваше и СОУ „Нико Нестор“ - Струга, и тоа во дисциплините: кошарка (машки), одбојка (машки), ракомет (машки, женски), фудсал (женски).¹³

Детална анализа на потребите од превоз на учениците и изготвување елаборати од администрацијата на општината не е направена, но според информациите добиени од сите училишта во Општина Струга (освен СОУ „Нико Нестор“ - Струга), потребите за превоз во 2015 год., односно мапата на транспортот на ученици и бројот на изготвени елаборати, беа како во табелата бр. 1.

¹³ <http://www.fusmak.org.mk/BILTEN%20-%202020KUMANOVO%202016.pdf>; Државни спортски игри за средни училишта (Гимназијада) – Куманово 2016, стр. 9, 11, 12, 14,

Табела 1¹⁴

Бр	Училишта	Број на ученици на кои им е потребен превоз	Мапа на транспорт на ученици	Број на елаборати
1.	СОУ „Нико Нестор“ - Струга	Немаме информации	Немаме информации	/////
2.	СОУ „Ибрахим Темо“ - Струга	635 ученици	Сите села во Општина Струга	o
3.	ООУ „Браќа Миладиновци“ - Струга	106 ученици	Калишта - Струга Езерски Лозја - Струга Т. Муруништа - Струга Мислешево - Струга	o
4.	ООУ „Јосип Броз-Тито“ - Струга	27 ученици	Калишта - Струга Езерски лозје - Струга Мали Влај - Струга Долна Белица - Струга	o
5.	ООУ „Зини Хани“ - Велешта	33 ученици	Велешта - Велешта Добовјани - Велешта	o
6.	ООУ „Св. Климент Охридски“ -Драслајца	67 ученици	Мороишта - Драслајца Ложани - Драслајца Бицево - Драслајца	o
7.	ООУ „Орхан Ѓемаили“ - Г. Татеша	3 ученици		o
8.	ООУ „Нури Мазари“ - Делогожда	22 ученици	Н.Село - Бицево - Ливада Поум - Делогожда	o

¹⁴ Одговор на барањето за пристап до информациите од јавен карактер од сите основни и средни училишта во Општина Струга, освен СОУ „Нико Нестор“ - Струга, која не соработуваше, 10.9.-20.11.2016.

9.	ООУ „Мурат Лабуништа“ - Лабуништа	о ученици		о
10.	ООУ „Гоце Делчев“ - Подгорци	о ученици		о
11.	ООУ „Гоце Делчев“ - Јабланица	9 ученици	Пискупштина - Луково Нерези - Луково	о
12.	ООУ „Единство“ - Октиси	о ученици		о
13.	ООУ „Ашим Агуши“ - Радолишта	32 ученици	Фиериште - Френгово	о

Посебно истражување за бројот на децата со попреченост во Општина Струга не е направено, но за нив се грижи дневниот центар „Порака нова“ - Струга.¹⁵ Исто така, во ООУ „Браќа Миладиновци“ - Струга постојат две паралелки (на албански и на македонски јазик) што се грижат за децата со посебни проблеми.¹⁶

Во Општина Струга постои интеркултурен дијалог меѓу учениците. Меѓу училиштата се организираат низа активности за подобро запознавање на учениците од различни етнички припадности.

¹⁵ Оваа невладина организација не беше подготвена да дава информации, иако претставниците од нашата организација и јас лично, како претседател, сме биле четири пати во просториите на Порака нова. Исто така, имаме контактирано со нив и по телефон и по мејл, но не добивме ниту еден одговор.

¹⁶ Информации добиени преку Општина Струга за ООУ „Браќа Миладиновци“ - Струга, 9.9.2016.

Табела 2.¹⁷

Бр	Училишта	Број на активности меѓу училиштата	Број на вклучени ученици
1.	СКУ „Нико Нестор“ - Струга	Немаме одговор	Немаме одговор
2.	СКУ „Ибрахим Темо“ - Струга	3 активности	40 ученици
3.	ОКУ „Браќа Миладиновци“ - Струга	12 активности	250 ученици
4.	ОКУ „Јосип Броз-Тито“ - Струга	5 активности	52 ученици
5.	ОКУ „Зини Хани“ - Велешта	5 активности	100 ученици
6.	ОКУ „Св. Климент Охридски“ - Драслајца	5 активности	70 ученици
7.	ОКУ „Орхан Ѓемаили“ - Г. Татеша	3 активности	44 ученици
8.	ОКУ „Нури Мазари“ - Делогожда	2 активности	22 ученици
9.	ОКУ „Мурат Лабуништа“ - Лабуништа	13 активности	34 ученици
10.	ОКУ „Гоце Делчев“ - Подгорци	0 активности	0 ученици
11.	ОКУ „Гоце Делчев“ - Јабланица	1 активности	20 ученици
12.	ОКУ „Единство“ - Октиси	0 активности	0 ученици
13.	ОКУ „Ашим Агуши“ - Радолишта	3 активности	22 ученици

¹⁷ Информации добиени преку Општина Струга за сите училишта, 9.9.2016, стр. 1-10.

Во текот на 2015 год., во просториите на Центарот на заедницата на Општина Струга се формираше Младинскиот Совет на Општина Струга, кој е регистрирана во централниот регистар на РМ. Во почетокот оваа иницијатива се поддржуваше речиси од 20 невладини организации.¹⁸

Посебни кампањи за вклучување на младите во ГС во Општина Струга не се организирале поради недостиг од средства за нивно реализирање, но граѓанските здруженија активно лобираат кај младите за волонтерска работа и стекнување практика во граѓанските организации.

1.2. Усогласување на образованието и капацитетите на образовниот кадар, во согласност со локалните потреби на граѓаните

Како активност што беше предвидена да се реализира во текот на 2015-2016 год. беше организирање саем за кари-

ера од страна на Центарот на заедницата, училиштата, одделението за образование и бизнис-секторот. Поради недостиг од средства, ова активност не е реализирана.

Интересот за воспоставување редовни средби меѓу ГС и образовниот сектор е многу голем, особено за граѓанските здруженија, кои играат важна улога во сите полиња на општеството. За жал, досега не се изготвени заеднички програми за развој на заедницата меѓу образовниот и граѓанскиот сектор.

Во Општина Струга не се изготвени големи заеднички проекти меѓу училиштата и бизнис-заедницата, но мали проекти веќе се имплементирани. Компанијата Трим Лум – Струга инвестираше во реновирање на фасадата на СОУ „Ибрахим Темо“ - Струга, реновирање на простории во ООУ „Браќа Миладиновци“ - Струга, градинката „Сонце“ - Струга и др.¹⁹ Речиси во сите основни и средни училишта, бизнис-заедницата на Општина Струга има инвестирано во реновирањето и проширувањето на просториите.

¹⁸ Интервју со Азем Баута – секретар на Младинскиот совет – Струга, 12.12.2016.

¹⁹ <http://drini.mk/trim-dhe-lum-lyen-fasaden-e-gjimnazit-dr-ibrahim-temo/>; Интервју со Дурим Даути -администратор во Трим – Лум – Струга, 21.11.2016.

Вклучувањето на локалната заедница во дефинирањето на општинските образовни потреби и планови во Општина Струга не е на посакуваното ниво. До овој момент, кога известуваме, не се јасно дефинирани областите и процедурите за партиципативно учество. Исто така, не се организирани јавни средби и трибини за дефинирање на општинските образовни потреби и планови.

Една од активностите на Акцискиот план беше и искористување на ИКТ за вклучување на локалната заедница.

За оваа активност не се дефинирани процедурите за вклучување на локалната заедница. Исто така, не е изготвен електронскиот форум, како што беше планирано.

Одделението за образование и култура и Одделението за ИТ во Општина Струга во текот на 2015 год., според АП, беа задолжени за изготвување веб-портал за образование, но оваа активност не е реализирана. Исто така, не е формирано и одделение за инспекциски надзор во образованието и детската заштита.

II. ПЕРСПЕКТИВА: обезбедување услуги

II.1. Искористување на ИКТ за онлајн-соработка меѓу општината, граѓаните и образовните институции

Во функција на засилување на системот за информирање на граѓаните, Општина Струга на својата постојна веб-страница објавува информации од јавен карактер. Веб-страницата редовно се ажурира во зависност од обемот на информациите.

Активност што требаше да се спроведува од Одделението за технологија и информатика и Одделението за односи со јавноста беше и отворањето форум како алатка. Таа не е спроведена.²⁰

Како форма на електронска комуникација од Одделението за технологија и информатика и Одделението за односи со јавноста во Општина Струга се користи и Фејсбук-страницата на општината, која има 3620 допаѓања.

²⁰ Интервју со вработен во Одделението за технологија и информатика во Општина Струга, 16.9.2016.

Според информациите добиени преку Општина Струга за сите основни и средни училишта, се утврди дека ниту едно училиште нема изготвено електронски билтен.²¹

Во текот на 2015 год. почнува изготвувањето на предлог-измените во организациската структура и воведување одделение за образование и култура во Општина Струга. Овие предлог-измени се усвоени од Советот на општината и, во рамките на Секторот за јавни дејности во Општина Струга, освен Одделението за социјална, детска и здравствена заштита, Одделението за спорт и здруженија на граѓани, функционира и Одделението за образование и култура.²²

Одделението за образование и култура се состои од:

- раководител на Одделението за образование и култура;
- советник за образование и култура;
- виш соработник за средно и основно образование;
- виш соработник – администратор за образование;

- виш соработник за култура и културни манифестации.²³

Во Општина Струга од 2016 е назначено лице за комуникација и информирање на директорите на училиштата преку е-пошта за дневниот ред на седниците на Советот и другите општински работи што се поврзани со работата на основните и средните општински училишта.

II.2. Воведување нови образовни профили и активности според потребите на локалниот пазар на трудот

За 2016 год., со цел изготвување програми за воведување нови образовни профили во средното стручно образование, беше планирано да се реализираат неколку активности, како:

- детално истражување на потребите од нови образовни профили и пазарот на трудот во општината;

²¹ Информации добиени преку Општина Струга за сите училишта 9.9.2016, стр. 1-10.

²² Документ 1., земен од Секторот за поддршка на градоначалникот, организација на работата на Советот и информатичката технологија.

²³ Документ 2., земен од Секторот за поддршка на градоначалникот, организација на работата на Советот и информатичката технологија.

- изготвување елаборати за воведување нови струки во средното стручно образование;
- поднесување на елаборатот и барање верификација од МОН.

Овие активности не се реализирани од страна на Одделението за образование и култура, Центарот на заедницата и Секторот за човечки ресурси.

Директорите на основните и средните училишта во Општина Струга прават напори за привлекување инвестиции од бизнис-заедницата во Струга и пошироко. Некои мали донации се доделени, но за жал, не постои директна комуникација меѓу образовните институции и коморите на бизнис-заедницата.

Центарот на заедницата на Општина Струга спроведе истражување за идентификација на можностите за практична настава во јавниот и приватниот сектор, за студентите. Тие резултати се објавени во веб-страница-

та на центарот.²⁴ Посебно истражување за идентификација на можностите за практична настава во јавниот и приватниот сектор за учениците од средните училишта не е направено.

Како активности што беа предвидени да се реализираат од Центарот на заедницата и Одделението за образование и култура, во текот на 2016-2017 год., но сè уште не се почнати, се:

- воспоставување програма за практична настава;
- искористување на општинската веб-страница/веб-страницата на ЦЗС за промоција и аплицирање.

Промоција на новите образовни профили во средните училишта се прави од воспитно-образовниот кадар на средните училишта и во таканаречениот „отворен ден“, кој се организира од средните училишта за презентација на нивните можности и капацитети.²⁵ За жал, од страна на општинската администрација не се

²⁴ www.ccstruga.mk

²⁵ Интервју со раководителот на Секторот за јавни дејности во О. Струга, Ѓеми Хајредини, 20.12.2016.

преземени мерки и активности за стимулирање на вработувањето на учениците што завршуваат во новите образовни профили.

До 2016 год., од страна на Општина Струга не се доделе ни стипендии за средно стручно образование.²⁶ Ексклузивното право за доделување стипендии сè уште го има Министерството за образование и наука, кое доделува

стипендии за учениците и студентите што имат најдобар успех.

На 6.12.2016 год. се одржа 50. седница на Советот на Општина Струга. Како точка на дневниот ред беше и гласањето на програмата за културни активности во текот на 2017 год, каде што беше предвидено и доделување награди за најдобрите ученици.²⁷

III. ПЕРСПЕКТИВА: развој на капацитетите

III.1. Едукација и стручно усовршување на воспитно-образовниот кадар

Од страна на одделението за управување со човечки ресурси, во Општина Струга е направена детална анализа и проценување на капацитетите на вработените во Одделението за образование и култура и општинската администрација. Со оваа анализа се идентификувани

потребите од обуки на сите вработени во администрацијата, вклучувајќи ги и вработените во Одделението за образование и култура.²⁸

Од страна на Одделението за управување со човечки ресурси, исто така, е изготвен и годишниот план за обуки на административни службеници за 2016 год., кој ги опфаќа сите вработени во Одделението за образование

²⁶ Интервју со раководителот на Секторот за јавни дејности во О. Струга, Ѓеми Хајредини, 20.12.2016.

²⁷ <http://www.stuga.gov.mk/> ; Интервју со раководителот на Секторот за јавни дејности во О. Струга, Ѓеми Хајредини, 20.12.2016.

²⁸ Документ 2., земен од Секторот за поддршка на градоначалникот, организација на работата на советот и информатичката технологија.

и култура во општината.²⁹ Генеричките обуки ги спроведува Министерството за информатичко општество и администрација, а специјализираните ги организира Општина Струга.³⁰ Сите државни службеници во општината се задолжени до крајот на секоја година да следат најмалку пет обуки согласно со Годишната програма за генерички обуки за административните службеници, донесена од страна на Министерството за информатичко општество и администрација.³¹

Секоја година Одделението за образование и култура прави анализа и проценување на капацитетите на наставниот кадар. Според ова анализа, се изготвуваат годишни програми за обуки на воспитно-образовниот кадар.

Во 2015 год., од страна на Одделението за образование се организирани две обуки, во кои учествувале 60 лица.³²

Со цел размена на искуства на општинскиот и воспитно-образовниот кадар со други општини, од страна на МОН и МИОА се организирани заеднички обуки на иста тема. Овие обуки се организираат повеќе пати во една година.

Пренесувањето на искуствата од странските земји кај општинскиот и воспитно-образовниот кадар во Општина Струга е од големо значење за воспитно-образовниот процес. До овој момент, од страна на Одделението за образование не е спроведена обука за едукација за електронско поврзување, но дел од воспитно-образовниот кадар разменува податоци со колегите од странство по електронски пат.

Посебен фонд за поддршка на посети, со цел размена на искуства со училишта од различни региони, не е формиран, меѓутоа општината ги финансира речиси сите посети што се реализираат од училиштата на Општина Струга што имаат збратимување со други училишта во земјата и во странство.³³

²⁹ Годишен план за обука на административни службеници за 2016 година, Одделението за управување со човечки ресурси, (док. бр. 4-1672/2), 25.12.2015.

³⁰ Интервју со Секретарот на Општина Струга, 28.7.2016.

³¹ Одговор на барањето за пристап до информации од јавен карактер до Општина Струга. 26.8.2016. стр. 3.

³² Интервју со вработените во Центарот на заедниците - Струга, спроведено на 18.07.2016.

³³ Интервју со раководителот на Секторот за јавни дејности во О. Струга, Ѓеми Хајредини, 20.12.2016.

Една од активностите на Акцискиот план беше и реализација од Одделението за образование и култура и невладиниот сектор во септември-декември 2015 год., во посебно истражување за потребите на учениците за воннаставни активности. Оваа активност не е реализирана.

Од страна на училиштата и невладините организации се спроведени многу воннаставни активности, кои се однесуваат на: унапредување на безбедноста во училиштето и спречување на училишното насилство; унапредување на здравјето и животната средина; промоција на ученичките права, слободи и различности; одбележување значајни настани во областа на образованието; организирање натпревари во знаења и промоција на училишни постигнувања и др. Во овие активности учествуваа повеќе од 300 ученици од сите основни и средни училишта.³⁴

Центарот на заедницата на Општина Струга на 25 декември 2015 год. одржа симулација на една седница на Советот наменета за средношколци. Симулацијата

се одржуваше во салата на Советот на Општина Струга. Целта на симулацијата беше да се запознаат младите со функциите, улогата и работата на градоначалникот, Советот и процесот на донесување одлуки на локално ниво, како и облиците со кои граѓаните непосредно учествуваат во одлучување за прашања од локално значење.³⁵

Под поткровителство на Општина Струга, од 2015 год. функционира лигата на мал фудбал за основните и средните училишта.³⁶ Во 2016 година се организира и турнир за шах, во кој учествуваат многу ученици од основните општински училишта.³⁷

III.2. Реконструкција (реновирање) на училишната инфраструктура и опремување на кабинетите

Од страна на Одделението за образование и култура и Одделението за урбанизам во Општина Струга, во периодот меѓу 2015 и 2016 година е направена целосна

34 Интервју со вработените во Центарот на Заедниците - Струга, спроведено на 20.12.2016.

35 <http://ccstruga.mk> .

36 <http://www.struga.gov.mk/index.php/al/195> .

37 Интервју со раководителот на Секторот за јавни дејности во О. Струга, Ѓеми Хајредини, 20.12.2016.

процена на состојбата на енергетската ефикасност на објектите на училишната мрежа. Според ова проценка, состојбата во објектите не е добра и се прават напори за нивна санација со средства на општината, Министерството за образование и наука и странските донатори.

До овој момент не се изготвени посебни елаборати за проширување училишта, но во текот на 2017 год. од Одделението на урбанизам и ЛЕР е предвидено да се изготват посебни елаборати за тие училишта што имаат потреба од проширување.

За овие две години, согласно со Програмата за енергетска ефикасност, се интервенираше во три основни училишта и во СОУ „Нико Нестор“. За 2017, согласно со Програмата за енергетска ефикасност, ќе се имплементира проектот за парногреење во ООУ „Браќа Миладиновци“ - Струга, од страна на Центарот за развој на југозападниот регион.

Иако изградбата на спортските сали е во надлежност на Агенцијата за млади и спорт, во Општина Струга се

направени анализи на потребите од спортски објекти во училиштата. Според оваа анализа е утврдено дека во основните училишта што се наоѓаат во селата Радолишта, Лабуништа, Драслајца, Окиси, Делогожда и во СОУ „Нико Нестор“ - Струга се потребни нови спортски сали. Проектно-техничката документација за овие сали ја изготвуваат вработените во Агенцијата за млади и спорт на Р. Македонија. Од утврдената потреба, само во Драслајца е комплетирана новата спортска сала, а во село Лабуништа е во фаза на изградба. Во меѓувреме, се реновира и спортската сала во средното училиште „Ибрахим Темо“ во Струга, со средства од општината Бујукчекмеце и Истанбул.³⁸

Основните и средните училишта на Општина Струга, во соработка со Секторот за јавни дејности, односно Одделението за образование и култура, континуирано изготвуваат проекти за набавка на училишен инвентар. Проектите се доставуваат во МОН, Фондациите, Амбасадите на САД, Франција, Германија, Холандија, ТИКА и др. Досега се добиени околу 12 гранта за набавка на училишен инвентар.³⁹

³⁸ <http://novamakedonija.com.mk/> 7.7.2016.

³⁹ Одговор на барањето за пристап до информации од јавен карактер до О. Струга. 26.8.2016. стр. 10-25.

Како активности на мерката осовременување на кабинетите со опрема и наставни помагала беа предвидени:

- анализирање на потребите и изготвување програма за осовременување на кабинетите за практична настава;

- реконструкција на кабинетите за практична настава;

Овие активности не се реализирани во ниту една од основните и средните училишта.

IV. ПЕРСПЕКТИВА: управување со буџетот

IV.1. Зголемување на општинските буџетски средства наменети за образованието

Инвестирањето во образованието секогаш претставува исплатлива инвестиција, затоа што претставува основен фактор на одржливиот развој на општината.

Општина Струга има под своја надлежност 11 основни и две средни училишта за кои се потребни значителни финансиски средства. Овие финансии, главно, се обезбедуваат од Министерството за финансии и мал дел од основниот буџет на Општина Струга и од донатори.

Средствата што се добиваат од Министерството за финансии се прикажани во табелата 3.

Табела 3.⁴⁰

Година	Основните училишта	Средните училишта
2015 година	300.924.000 денари	132.710.000 денари
2016 година	303.164.000 денари	129.190.000 денари
2017 година	305.483.000 денари	127.750.000 денари

⁴⁰ Интервју со вработениот во Секторот за финансии во Општина Струга, Г'зим Елмази, 22.12.2016.

Според овие податоци, средствата добиени од Министерството за финансии за основните училишта се зголемуваат, додека средствата за средните училишта се намалуваат. Главниот впечаток е дека вкупните средства се исти, само што се зголемуваат во една ставка, а се намалуваат во друга.

Финансиската состојба на училиштата во Општина Струга не е добра, пред сè поради долговите што се наследени. Досега се деблокирани сметките на шест основни и две средни училишта, а пет училишта, како: „Браќа Миладиновци“ - Струга, „Јосип Броз Тито“ - Струга, „Ашим Агуши“ - Радолишта, „Климент Охридски“ - Драслајца и „Зини Хани“ - Велешта работат со блокирана сметка.⁴¹

Општина Струга од својот основен буџет досега ги исплати долговите за електрична енергија на сите училишта што имат блокирани сметки. Исто така, ги снабдуваше со дрва и нафта за греење, канцелариски и хигиенски материјал и др.

Од страна на Центарот на заедницата, Секторот за финансии и Одделението за образование и култура во Општина Струга, се изготвува детална анализа на состојбата на буџетот наменет за образование.⁴²

Во насока на подобрување на меѓусекторска соработка за ефикасни вложувања во образованието, Општина Струга има воспоставено практика за редовни координативни средби на раководители на сектори / одделенија во зависност од обемот на работата и потребите.⁴³

Во 2017 год. Општина Струга ќе располага со буџет за образование од 433.233.000 денари, кои се обезбедени од Министерството за финансии на Република Македонија. Но, и оваа година општината ќе интервенира со сопствени средства од својот буџет, за да обезбеди услови за работа кај училиштата што функционираат со блокирана сметка.

⁴¹ Интервју со вработениот во Секторот за финансии во Општина Струга, Г'зим Елмази, 22.12.2016.

⁴² Интервју со вработените во Центарот на заедниците - Струга, спроведено на 20.12.2016.

⁴³ Интервју со секретарот на Општина Струга, 28.7.2016.

Посебно истражување за потребите од зголемување на фондовите не е направено, но од анализите се идентификувани приоритетни области за финасирање. Како приоритети се: парното греење кај училиштата, обезбедување нафта и дрва за училиштата, транспортот на учениците, реновирањето на училиштата што имаат потреба од целосно или делумно реновирање, организирање обуки и семинари за образованиот кадар и др.

IV.2. Зголемување на небуџетските средства за образованието

Важен фактор за развојот на образованието во Општина Струга е воспоставување дијалог со Владата за покачување на буџетските средства наменети за образованието. Во овој контекст, Одделението за образование и култура и градоначалникот на Општина Струга имат поднесено неколку барања до ресорното министерство за зголемување на буџетот, поткрепени со аналитички информации. Од страна на Министерството, не само што не се земени предвид туку буџетот за средните учи-

лишта се намалува секоја година, иако потребите остануваат исти.⁴⁴

Од страна на Одделението за образование и култура, секретарот и градоначалникот на Општина Струга се детектирани и можни извори на средства од фондови и институции. Посебен годишен план на потенцијални донатори не е изготвен, но во моментот се работи на изградба на објектот во ООУ „Браќа Миладиновци“, реновирањето на салата во СОУ „Ибрахим Темо“ и други помали проекти поддржани од државни и меѓународни фондови.

Согласно со утврдените приоритети, во Општина Струга се изготвуваат проекти со кои се аплицира во јавните повици на странските и на домашните донатори.

Секоја година се одржуваат обуки за општинската администрација за пишување проекти и пополнување апликации, меѓутоа не се организираат за училиштата во Општина Струга.

⁴⁴ Интервју со Секретарот на Општина Струга, 28.7.2016.

6. ЗАКЛУЧОЦИ И ПРЕПОРАКИ

Заклучоци

- Клучниот фактор за имплементирањето на Акцискиот план за локална стратегија на Општина Струга за развој на образованието за периодот 2015-2017 е Одделението за образование и култура во Општина Струга. Во овој контекст, Одделението не треба да ја потценува важноста на Акцискиот план и Стратегијата. Напротив, тие би требало да им бидат главен водич, преку кој одделението добива можност да биде лидер и носител на активности во обезбедувањето адекватни услови.
- Важно е да се има предвид временската рамка на реализацијата на активностите со цел Акцискиот план да не биде заложник на лесно и брзо остварливи мерки што, поради неажурност, неефикасност и неефективност на надлежниот орган, не се реализирале навремено и квалитетно.
- Финансиската состојба на училиштата во Општина Струга не е добра, пред сè поради долговите што се наследени. Досега се деблокирани сметките на шест основни и две средни училишта, а пет училишта, како: „Браќа Миладиновци“ - Струга, „Јосип Броз Тито“ - Струга, „Ашим Агуши“ - Радолишта, „Климент Охридски“ - Драслајца и „Зини Хани“ - Велешта - работат со блокирана сметка.
- Важен фактор за развојот на образованието во Општина Струга е воспоставување дијалог со Владата за покачување на буџетските средства наменети за образованието. Во овој контекст, Одделението за образование и култура и градоначалникот на Општина Струга неколку пати имаат поднесено барања до ресорното министерство за зголемување на буџетот, поткрепени со аналитички информации. Од страна на Министерството, не само што не се земени предвид туку буџетот за средните училишта се намалува секоја година, иако потребите остануваат исти.

- За овој период се делумно реализирани мерки и активности, како:
 - ☑ унапредувањето на квалитетот на воспитно-образовниот процес и обезбедувањето на условите во основното и во средното образование;
 - ☑ едукација и стручно усовршување на воспитно-образовниот кадар;
 - ☑ реконструкција (реновирање) на училишната инфраструктура;
 - ☑ зголемување на општинските буџетски средства за образованието и др.
- Мултисекторските средби се особено важни за постигнување комплементарност и разновидност во обезбедувањето мерки и услуги за развојот на образованието. Преку овие средби би се зголемило и чувството на сопственост врз процесите, документите и резултатите. Овие средби се особено важни за успешна распределба и реализација на обврските меѓу локалните структури и директорите на основните и средните училишта во Општина Струга.
- Потребното значење Акцискиот план може да го постигне само доколку мерките и активностите од него се пренесат, се усогласат и се инкорпорираат во програмите за работа, кои ги донесува Советот на Општина Струга. Сепак, за да се постигне ова, потребно е подобрување на функционирањето на Одделението за образование и култура.

Препораки:

- Одделението за образование и култура при Општина Струга мора да ја прифати улогата на носител на одговорностите и активностите на Акцискиот план; впрочем, тоа е во нивен интерес, во интерес на општинската администрација и, на крајот, во интерес на воспитно-образовниот процес. Одделението треба да го подобри пристапот кон реализацијата на тековните, кварталните и годишните активности. Резултатите во оваа насока треба да бидат видливи веќе во првото тримесечје од оваа година. Доделувањето на позициите и назначувањето раководител и соработници во рамките на ова или на друго одделение треба да биде направено по системот на заслуги, искуство и вештини.
- Општина Струга во најкраток рок треба да изготви детален елаборат за функционално подобрување на училишната мрежа во сите основни и средни училишта, како и да креира механизми за вклучување на учениците во донесувањето и спроведувањето на образовните политики на општината.
- За да има појасна слика за состојбата на превозот на учениците, неопходно е да се направи детална анализа и да се изготви елаборат од страна на администрацијата на општината.
- Од страна на Одделението за спорт и здруженија на граѓани во Општина Струга секоја година е потребно да се организира кампања за вклучување на младите во граѓанскиот сектор.
- Од голема важност е соработката меѓу образовниот и граѓанскиот сектор со цел да се изготват заеднички програми за развој на заедницата.
- Одделението за образование и култура и одделението за информатичка технологија во Општина Струга, за подобро и поефикасно известување на граѓаните и на сите луѓе што се инволвирани во воспитно-образовниот процес, потребно е да изготват веб-портал за образование.

- Сите основни и средни училишта би требало да изготвуваат електронски билтен.
- Одделението за образование и култура и Центарот на заедницата во најкраток рок треба да изготват: детално истражување за потребите од нови образовни профили и пазарот на трудот во општината; елаборати за воведување нови струки во средното стручно образование; поднесување на елаборатот и барање верификација од МОН.
- Општина Струга треба да започне со доделување стипендии за учениците што сакаат да се регистрираат во средното стручно образование.
- Пренесувањето на искуствата од странските земји кај општинскиот и воспитно-образовниот кадар во Општина Струга е од големо значаење за воспитно-образовниот процес. Затоа, надлежните треба да спроведуваат обука за едукација за електронско поврзување. Исто така, од Советот на Општина Струга треба да се формира посебен фонд за поддршка на посети, со цел размена на искуства со училишта од различни региони.
- Одделението за образование и култура и невладиниот сектор имаат обврска да направат посебно истражување за потребите на учениците за воннаставни активности.
- До овој момент не се изготвени посебни елаборати за проширување на училиштата во Општина Струга; затоа, во 2017 година постои потреба одделението за урбанизам и ЛЕР да изготват посебни елаборати за тие училишта што имаат потреба од проширување.
- Одделението за образование и култура да ги разгледа можностите и потребите од осовременување на кабинетите со опрема и наставни помагала.
- Општина Струга да продолжи со мерките и активностите за намалување на долговите на основните и средните училишта, како и деблокирање на сметките на училиштата што сè уште функционираат со блокирани сметки.
- Мултисекторска соработка на сите сектори и одделенија во Општина Струга, како и со директорите на сите основни и средни училишта за поефикасно вложување во образованието.

- Важен фактор за развојот на образованието во Општина Струга е воспоставување дијалог со Владата за покачување на буџетските средства наменети за образованието. Во овој контекст, Одделението за образование и култура и градоначалникот на Општина Струга треба континуирано да поднесуваат барања до ресорното министерство за зголемување на буџетот, поткрепени со аналитички информации.
- Мултисекторска соработка на Одделението за образование и култура, Секторот за финансии во Општина Струга, градоначалникот на општината, секретарот на општината, и основните и средните училишта, за наоѓање начини за обезбедување дополнителни средства за инвестирање во инфраструктурата на училиштата.

7. ИЗВОРИ

- Социјална карта на Општина Струга, 2016, достапна на: <http://www.soros.org.mk/mk/Home/Publication?newsID=6152&catID=10&pageIndex=1>, како и <http://www.struga.gov.mk/index.php/mk/>
- Стратегија за развој на образованието на Општина Струга 2015-2020, достапна на: <http://foom.mk/mk/Home/Publication?newsID=4973&catID=10&pageIndex=2>
- Акцискиот план за локалната стратегија на Општина Струга за развој на образованието во периодот 2015-2017 година.
- Годишен план за обука на административни службеници за 2016 година, Одделението за управување со човечки ресурси, (док. бр. 041672/2), 25.12.2015.
- Документ 1., земен од Секторот за поддршка на градоначалникот, организација на работата на советот и информатичка технологија.
- Документ 2., земен од Секторот за поддршка на градоначалникот, организација на работата на Советот и информатичка технологија.
- Одговор на барањето за пристап до информациите од јавен карактер од СОУ „Ибрахим Темо“, 20.11.2016.
- Одговор на барањето за пристап до информациите од јавен карактер од ООУ „Браќа Миладиновци“ Струга, 10.9.20.11.2016.
- Одговор на барањето за пристап до информациите од јавен карактер од ООУ „Јосип Броз Тито“ Струга, 10.9.20.11.2016.
- Одговор на барањето за пристап до информациите од јавен карактер од ООУ „Зини Хани“ Велешта, 10.9.20.11.2016.
- Одговор на барањето за пристап до информациите од јавен карактер од ООУ „Св. Климент Охридски“ Драслајца, 10.9.20.11.2016.
- Одговор на барањето за пристап до информациите од јавен карактер од ООУ „Орхан Ѓемаили“ Г. Татешти, 10.9.20.11.2016.

- Одговор на барањето за пристап до информациите од јавен карактер од ООУ „Нури Мазари“ Делогожда, 10.920.11.2016.
- Одговор на барањето за пристап до информациите од јавен карактер од ООУ „Мурат Лабуништа“ Лабуништа, 10.920.11.2016.
- Одговор на барањето за пристап до информациите од јавен карактер од ООУ „Гоце Делчев“ Подгорци, 10.920.11.2016.
- Одговор на барањето за пристап до информациите од јавен карактер од ООУ „Гоце Делчев“ Јабланица, 10.920.11.2016.
- Одговор на барањето за пристап до информациите од јавен карактер од ООУ „Единство“ Октиси, 10.920.11.2016.
- Одговор на барањето за пристап до информациите од јавен карактер од ООУ „Ашим Агуши“ Радолишта, 10.920.11.2016.
- Интервју со раководителот на Секторот за јавни дејности во О. Струга, Ѓеми Хајредини, 20.12.2016.
- Интервју со вработените во Центарот на заедниците Струга, 18.7.2016.
- Интервју со вработените во Центарот на заедниците Струга, 20.12.2016.
- Интервју со вработениот во Секторот за Финансии во Општина Струга, Ѓзим Елмази, 22.12.2016.
- Интервју со секретарот на Општина Струга, 28.7.2016.
- Интервју со Азем Баута – секретар на Младинскиот совет – Струга, 12.12.2016.
- Интервју со вработен во Одделението за технологија и информатика во Општина Струга. 16.9.2016.
- Интервју со Дурим Даути администратор во Трим – Лум – Струга, 21.11.2016.

- Информации добиени преку Општина Струга за сите училишта, 9.9.2016.
- Информации добиени од работата на терен (од сите основни и средни училишта).
- <http://www.osce.org/mk/skopje>.
- <http://www.fakulteti.mk/news>.
- <http://www.fusmak.org.mk>.
- www.ccstruga.mk.
- <http://www.struga.gov.mk>.
- <http://novamakedonija.com.mk>.

